

мами), а також в цілому позитивне ставлення споживачів до магазинів самообслуговування.

Висновки. Таким чином, проведене дослідження показало, що основні передумови, які заклали підвалини для формування корпоративних торговельних мереж у роздрібній торгівлі продовольчими товарами, можна розподілити на три основні групи за ієрархічним рівнем їх прояву: наднаціонального рівня, що мають прояв на глобальному світовому рівні; національного рівня, що проявляються на рівні розвитку національної економіки, визначаються її соціально-економічним становищем та тенденціями розвитку; передумови, які закладені у сутності торговельних мереж та стратегії їх формування. Прояв зазначених груп передумов мав комплексний характер і в цілому виявив спонукальний вплив на структурні зміни у роздрібній торгівлі України.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Богославець Г. М. Напрями вдосконалення механізму державного регулювання підприємницької діяльності / Г. М. Богославець, М. М. Скотнікова // Державне регулювання торгівлі у ринкових умовах : міжнар. наук.-практ. конф., 24-26 жовт. 2001 р., м. Київ : тези доп. – С. 375.
2. Данько Т. П. Управление маркетингом (методологический аспект) : учеб. пособ. / Данько Т. П. – М. : ИНФРА-М, 1997. – 280 с.
3. Дідківська Л. І. Конкуренція в торгівлі у контексті сучасного економічного розвитку / Л. І. Дідківська // Науки про торгівлю у XXI столітті: міжнар. наук.-практ. конф., 9-10 груд. 2004 р., м. Київ : тези доп. – К. : КНТЕУ, 2004. – С. 55–57.
4. Дубовик О. В. Управління маркетинговими дослідженнями у процесі формування конкурентних переваг : монографія / О. В. Дубовик. – Л. : ЛБІ НБУ, 2005. – 230 с.
5. Левшин Ф. М. Мировые товарные рынки. Методология изучения конъюнктуры / Ф. М. Левшин. – М. : Международные отношения, 1978. – 118 с.
6. Паламарчук О. М. Глобалізація і сучасні тенденції розвитку організаційних структур / О. М. Паламарчук, Г. М. Паламарчук // Актуальні проблеми економіки. – 2003. – № 3(21). – С. 51.
7. Портер М. Международная конкуренция / М. Портер ; [пер. с англ.; под ред. и с предисл. В. Д. Щетинина]. – М. : Международ. отношения, 1993. – 896 с.
8. Berkman R. In the national interest: The 1990 urban summit / R. Berkman, J. Brown, B. Goldberg, T. Mijanovich. – N.Y. : The Twentieth Century Fund Press, 1992. – 112 p.

УДК: 330.31:338.43.02:332.14

Павлюк Ю.Ю.

аспірант кафедри аграрного менеджменту,
Вінницький національний аграрний університет

ВІДТВОРЮВАЛЬНІ АГРАРНІ ПРОЦЕСИ В РЕГІОНАХ AGRICULTURAL REPRODUCTIVE PROCESSES IN THE REGION

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуто місце регіонального АПК, розвиток та проблеми його відтворення в умовах реформування економіки.

Ключові слова: відтворення, регіональне АПК, сільське господарство, міжрегіональні зв'язки, відтворювальний процес, сільськогосподарське виробництво.

АННОТАЦИЯ

В статье рассмотрены место регионального АПК, развитие и проблемы воспроизводства в условиях реформирования экономики.

Ключевые слова: воспроизведение, региональное АПК, сельское хозяйство, межрегиональные связи, воспроизводственный процесс, сельскохозяйственное производство.

ANNOTATION

This article considers the place of regional agriculture, development and problems of reproduction in restructuring the economy.

Key words: reproduction, Regional Agriculture, interregional connections reproductive process agricultural production.

Постановка проблеми. Суспільно-економічні перетворення, які відбуваються в Україні, заставляють критично осмислити сучасну економічну теорію, в тому числі закони суспільного відтворення, що відображають взаємозв'язки та залежності між різними елементами ринкової економічної системи. На державному рівні взаємодіють у тій чи іншій мірі окремі галузі та регіони, виробники та споживачі, ресурси, сукупний попит та сукупна пропозиція товарів і послуг. На думку фахівців, глибока криза агропромислового виробництва зумовлена як минулою командно-адміністративною системою, так і сучасними прорахунками в стратегії і тактиці реформування перш за все самої аграрної сфери [1, с. 27].

Мета статті: визначити місце регіонального АПК, його розвиток, що допоможе знайти можливості залучення інвестицій на дану територію, комплексно вирішувати економічні та соціальні проблеми регіону.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Про-

блеми відтворення в умовах реформування АПК досліджували відомі вітчизняні вчені П. П. Борщевський, С. В. Мочерний, М. М. Павлишенко.

У науково-практичному опрацюванні макроструктурних аспектів у відтворювальних процесах аграрної економіки та ресурсного потенціалу АПК провідне місце належить науковцям В. Г. Андрійчуку, М. Я. Дем'яненку, М. А. Ленделу, М. П. Сахацькому, В. П. Ситнику, А. Е. Юзефовичу, В. В. Юрчишину та іншим.

Виклад основного матеріалу. Специфіка аграрних відносин пов'язана не тільки з різноманітністю соціально-економічної структури, але й з особливостями розвитку продуктивних сил, що суттєво впливає на сам процес відтворення в агропромисловому секторі. У сільськогосподарському виробництві діє багато чинників (людина, земля, тварини, рослинні організми, технічні засоби), які охоплюють природно-біологічні, техніко-технологічні та соціально-економічні аспекти. Більш конкретно ці особливості виражаються, по-перше, у взаємодії природних (ґрунтово-кліматичних, біологічних) і економічних процесів, у результаті чого маємо різні рівні продуктивності праці залежно від кадастрової оцінки землі і природних умов (дощ, заморозки, стихійні лиха тощо) [2, с. 19].

На рис. 1 показана схема відтворення у сільському господарстві регіону, яка поєднує як відтворення виробництва, так і відтворення сільського населення, у тому числі робочої сили.

За розрахунками фахівців Інституту аграрної економіки, аграрна сфера щорічно недоотримує прибутку в межах 8 млрд. грн. За розрахунками фахівців СОТ, сільське господарство України потребує підтримки в розмірі 1 млрд. 260 млн. дол. [3, с. 18].

Вінниччина – один з найважливіших аграрних регіонів України, де виробляється 6,1% валової продукції сільського господарства держави, у тому числі про-

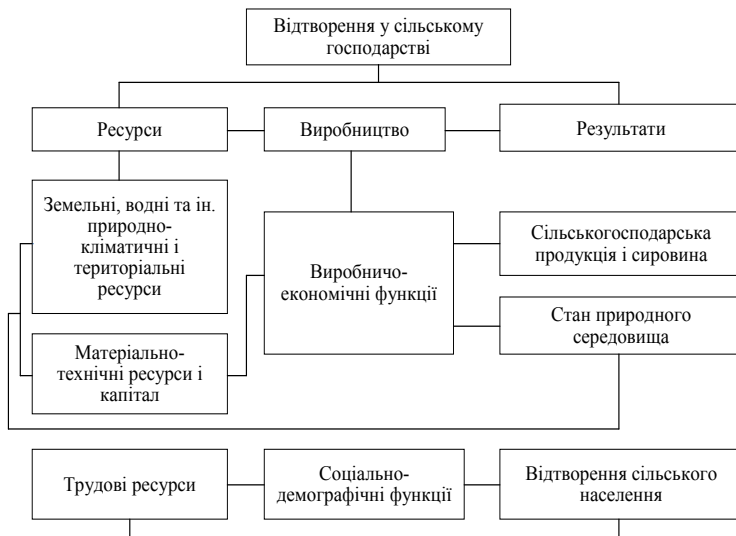

Рис. 1. Схема відтворення у сільському господарстві регіону

дукції рослинництва – 7,0%, тваринництва – 4,6%. За рівнем виробництва продукції сільського господарства Вінницька область у 2011 році зайняла четверте місце в країні, у тому числі по рослинництву – перше та тваринництву – сьоме місце [4].

Сільськогосподарську діяльність у 2011 році здійснювали 496 сільгоспідприємств (без урахування малих), що більше на 8 підприємств проти минулого року.

Аграрними підприємствами Вінниччини від реалізації сільськогосподарської продукції та послуг за 2011 рік було отримано 5689,4 млн. грн. чистого доходу, рівень рентабельності склав 24,4% (в 2010 році – 19,4%). З прибутками 2011 рік завершили 430 сільськогосподарських підприємств, що складає 86,7% від їх загальної кількості, сума прибутків становить 1181,4 млн. грн., зі збитками – 66 підприємств (13,3%), сума збитків – 64,6 млн. грн. У розрахунку на 1 сільгоспідприємство сума прибутків склала 2,7 млн. грн., тоді як збитків майже 1,0 млн. грн.

За 2011 рік внаслідок збільшення реалізаційної ціни на сільськогосподарську продукцію в галузі рослинництва збільшився її рівень рентабельності з 26% до 29%, зерна – з 20% до 30%, цукрових буряків – з 9% до 25%. Хоча порівняно з 2010 р. відмічається зниження рентабельності картоплі – з 63% до мінус 5%, соняшнику – з 62% до 43% та овочів відкритого ґрунту – з 34% до 22%.

За рахунок зростання рівня рентабельності реалізації птиці з мінус 7% до 5% та яєць – з мінус 14% до 4%, а також зниження збитковості реалізації основних видів продукції тваринництва зросла рентабельність всієї галузі тваринництва з мінус 5% до 3%.

За 2011 рік сільськогосподарськими підприємствами Вінниччини було отримано кошти державної підтримки за рахунок бюджетних дотацій 67,7 млн. грн. та податку на додану вартість – 34,3 млн. грн. У розрахунку на 1 сільгоспідприємство надійшло з бюджетних дотацій 136,47 грн. та податку на додану вартість – 69,22 грн. [5].

В циклі відтворення регіонального АПК беруть участь суб'єкти різних форм власності. Здійснення регіонального відтворювального процесу в будь-якій сфері ієрархічної організації внутрішньорегіональних та міжрегіональних природних, матеріальних, фінансово-кредитних, трудових та інформаційних зв'язків, що забезпечують послідовний процес виробництва, розподілу, обміну та споживання. Осо-

бливості регіонального відтворювального процесу у сфері АПК проявляються завдяки специфіці ієрархічної організації внутрішньорегіональних і міжрегіональних, вертикальних та горизонтальних зв'язків. Так, внутрішньорегіональні зв'язки інтегрують одиничні процеси відтворення на рівні аграрних підприємств, особистих підсобних господарств, переробних підприємств, необхідні для розвитку підприємств та організацій, що розташовані в регіоні. Міжрегіональні зв'язки забезпечують взаємодію відтворювальних регіональних процесів та формування національного АПК. Вертикальні зв'язки виконують регулюючі функції, скеровуючи в цілому агропромисловий комплекс на його розвиток із врахуванням економічних інтересів держави. Горизонтальні зв'язки необхідні для того, щоб суб'єкти підприємницької діяльності вирішували не тільки галузеві, але й регіональні проблеми, оскільки вони є не тільки частинами галузі АПК, а й частинами єдиної регіональної системи.

Оскільки суб'єкти АПК користуються регіональними ресурсами та послугами інфраструктурних галузей, вони повинні бути зацікавленими в комплексному та ефективному використанні цих ресурсів і розвитку надійної та збалансованої інфраструктурної бази.

Локалізація економічних та соціальних зв'язків всередині регіону передбачає специфічні особливості регіонального відтворення і сукупність формування пропорцій [6, с. 176].

На сьогодні загострилися проблеми розвитку всіх сфер АПК, оскільки реформування АПК у 90-х роках ХХ ст. призвело до порушення міжрегіональних зв'язків, що зумовило скорочення вітчизняного виробництва і зростання імпорту продовольства, а в результаті зумовило постановку питання про безпеку України.

Не меншої уваги потребує й розподіл у відтворювальній системі між виробництвом, обміном та споживанням, який предствляє собою динамічну систему в локальних відтворювальних циклах. На регіональному рівні це взаємозв'язки у сфері АПК, де перетинаються інтереси як місцевих, так і державних органів управління. Розподіл суттєво впливає на структуру в регіональному процесі відтворення, як і структура АПК регіону впливає на характер розподілу виробленої продукції в регіоні. Роль системи регіональних розподільних відносин полягає в наступному: забезпечити процес розширеного регіонального відтворення; регулювати пропорції між суб'єктами, які беруть участь у цьому процесі, і забезпечити збалансування; стимулювати ефективну взаємодію підкомплексів регіонального АПК на основі горизонтальних зв'язків; регулювати цінову політику щодо виробленої продукції, ресурси матеріально-технічного постачання, агросервісного обслуговування відповідно до ринкових відносин. Для регіонального АПК у відтворювальній системі виділяють два взаємозв'язані аспекти розподільних відносин: розподіл виробленої продукції та розподіл ресурсів національного доходу, що спрямовується в той чи інший регіон [7, с. 118].

Висновки. Дослідження процесів відтворення в регіональному агропромисловому комплексі дають підставу для висновків щодо джерел відтворення основних фондів у сільському господарстві: розрахунки вітчизняних та зарубіжних вчених показують, що для проведення розширеного відтворення необхідно вийти на показник рентабельності в розмірі 30-40%. Амортизаційний фонд на сьогодніш-

ній день, який створюється як джерело відтворення основних фондів, не забезпечує оновлення основних фондів, у тому числі й покращання родючості землі. Сума амортизації не покриває вибуття основних фондів і знецінюється в результаті інфляції, заниженої оцінки існуючих основних фондів, які знецінювались внаслідок інфляції, а переоцінка, якщо й проходила, то часто із запізненням. Існуючі неплатежі (середина 90-х років ХХ ст.) з боку існуючих на той час переробних підприємств призвели до перетворення амортизаційних відрахувань із грошової форми в дебіторську заборгованість [8, с. 20].

Для відновлення процесу розширеного відтворення основних фондів необхідно перш за все відновити інвестиційний потенціал сільськогосподарських підприємств, підвищивши роль власних джерел фінансування капітальних вкладень, прибутку і амортизації у цьому процесі, а також створити сприятливий інвестиційний клімат в аграрному секторі економіки для залучення зовнішніх інвестицій. Ці завдання можливо вирішити лише за усунення диспаритету цін на аграрну та продукцію промисловості, спрощення системи оподаткування, вдосконалення амортизаційної та кредитної політики, підвищення економічної захищеності працівників в агроструктурах різних форм власності.

УДК 332.122:330.341.1

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Про рекомендації парламентських слухань про хід реформування та заходи щодо поліпшення ситуації на селі : Постанова Верховної Ради України // Голос України. – 2003. – 25 лютого.
2. Особливості відтворення в сільському господарстві України в умовах структурної економічної кризи / А. І. Литвинов, Л. В. Васюренко // Вісник ХНАУ[Текст] : зб. наук. пр. Литвинов А. І. – 2008. – С. 88–94.
3. Економічна стратегія: дискусії за «круглим столом». Становлення інвестиційної моделі економічного зростання // Урядовий кур'єр. – 2004. – 10 лютого.
4. Стан сільського господарства Вінниччини у 2011 році / Прес-випуски травень 2012 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.vn.ukrstat.gov.ua>.
5. Економічні результати сільськогосподарського виробництва за 2011 рік / Прес-випуски квітень 2012 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.vn.ukrstat.gov.ua>.
6. Копитко В. І. Проблеми формування продовольчих ресурсів регіону : Матеріали II міжнар. наук.-практ. конф. «Суспільно-географічні проблеми розвитку продуктивних сил України», Київ, 15-16 травня 2001 р. – К. : Ніка-Центр, 2001. – С. 176–177.
7. Копитко В. І. Особливості відтворення в АПК регіону // Вісн. Львів. держ. аграр. ун-ту : Економіка АПК. – 2003. – № 10(1). – С. 116–124.
8. Особливості та умови відтворення в сільському господарстві України / Н. Л. Новікова // АгроСвіт. – 2011. – № 4. – С. 19–21.

Салівончик О.М.

кандидат економічних наук, кафедра економіки та підприємництва,
Луцький національний технічний університет

ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ РЕГІОНУ INSTITUTIONAL SUPPORT FORMING AND DEVELOPMENT SOCIAL INFRASTRUCTURE OF THE REGION

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуто практичні проблеми та удосконалено процес інституційного забезпечення розвитку соціальної інфраструктури регіону. Запропоновано механізм підвищення державних та регіональних органів влади щодо надання якісних соціальних послуг населенню.

Ключові слова: інфраструктура, соціальна інфраструктура, регіон, соціальні послуги, інституційне забезпечення.

АННОТАЦИЯ

В статье рассмотрены практические проблемы и усовершенствован процесс институционального обеспечения развития социальной инфраструктуры региона. Предложен механизм повышения государственных и региональных органов власти по предоставлению качественных социальных услуг населению.

Ключевые слова: инфраструктура, социальная инфраструктура, регион, социальные услуги, институциональное обеспечение.

ANNOTATION

In the article the practical problems and improved the process of institutional support forming and development social infrastructure of the region. The mechanism of increasing state and regional authorities to provide quality public services.

Key words: infrastructure, social infrastructure, region, social services and institutional support.

Постановка проблеми. Однією з передумов розвитку соціальної інфраструктури регіонів держави, формування її оптимальної територіальної організації, надання високої якості соціальних послуг виступає виважене інституційне забезпечення. Неefективна система інституційного забезпечення призводить до нездатності об'єктів соціальної інфраструктури в

повній мірі задовольнити соціальні потреби населення, формує нераціональну територіальну організацію об'єктів соціальної інфраструктури, що призводить до порушення соціальної безпеки регіонів держави. В зв'язку з цим слід розробити процес інституційного забезпечення розвитку соціальної інфраструктури регіону.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Протягом певного періоду вирішенням питання інституційного забезпечення розвитку соціальної інфраструктури займалися ряд вчених. Окремі питання розглядали такі дослідники, як А. Бернвальд, В. Канторович, Б. Краснопольський, В. Орешин, Л. Меркушева, Н. І. Белоусова, Успенський, І. В. Вишнякова [3; 4; 5]. Однак у більшості науковців спостерігаються ряд недоліків, щодо даної тематики, які на сучасному етапі залишаються невирішеними, що зумовлює необхідність подальших поглиблених досліджень. Усе це свідчить про актуальність теми.

Постановка завдання. Метою дослідження є удосконалення процесу інституційного забезпечення розвитку соціальної інфраструктури регіону, що дозволить більш комплексно задовольняти соціальні потреби населення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Процес інституційного забезпечення розвитку соціальної інфраструктури регіону складається з п'яти етапів.

На першому етапі визначаються мета та цілі інституційного забезпечення розвитку соціальної інфраструктури регіону. Метою є задоволення потреб населення регіону у доступних та якісних соціальних